

Raadsnota

Raadsvergadering d.d.: 15 februari 2016

Agenda nr:

Onderwerp: Toekomstagenda sociaal domein Maastricht-Heuvelland 2022.

Aan de gemeenteraad,

1. Doel, Samenvatting en Advies van het raadsvoorstel

De “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022” beschrijft het streefbeeld van sociaal Maastricht-Heuvelland in 2022. Uitgelegd wordt op welke manier de regio de transformatie van het sociaal domein wil vormgeven en welke actieve rol gemeenten zien voor inwoners, maatschappelijke partners en henzelf. We doen een beroep op de inzet van alle ValkenBurgers volgens het principe van zelfredzaamheid, waarbij mensen naar vermogen deelnemen aan de samenleving en voor elkaar zorgen. Daar waar dat niet lukt, zorgt de gemeente voor een vangnet, zodat geen enkele ValkenBurger in de problemen raakt.

De Toekomstagenda is het resultaat van een intensief samenspraaktraject met inwoners, bestuurders en raadsleden van de zes gemeenten, cliënten- en adviesraden en mensen werkzaam in het sociaal domein. Met hun input is in gezamenlijkheid de Toekomstagenda ontwikkeld waarin naast de ambitie in 2022 ook merkbare resultaten per 31 december 2018 zijn opgenomen. De gemeenteraad wordt nu gevraagd de Toekomstagenda vast te stellen.

2. Situatie / Aanleiding / Probleem

Per 1 januari 2015 hebben grote veranderingen plaatsgevonden in het sociale domein. Gemeenten zijn verantwoordelijk geworden voor de jeugdzorg (Jeugdwet). Via de nieuwe Wmo 2015 zijn (opnieuw) taken uit de AWBZ naar de gemeenten overgeheveld en is nog meer de nadruk komen te liggen op maatwerk en het zorgvuldige tweezijdige proces om maatwerkoplossingen voor en samen met onze burgers te bereiken. En in de nieuwe Participatiewet zijn drie regelingen aan de onderkant van de arbeidsmarkt gebundeld, te weten de Wet Sociale Werkvoorziening, de Wajong voor tijdelijk en deels arbeidsongeschikten en de Wet Werk en Bijstand.

Voor al die taken krijgen gemeenten minder geld dan er voorheen voor beschikbaar was. Deze bezuinigingen verhogen de urgentie om de dienstverlening in het sociaal domein opnieuw vorm te geven en te laten aansluiten bij de transformatie van de samenleving die al eerder gestart is.

Gemeenten hebben in 2014 beleidskaders en/of - plannen vastgesteld over de afzonderlijke wetten c.q. decentralisaties. Deze hebben betrekking op het transitiejaar 2015 - waarin continuïteit van zorg en ondersteuning voorop staat - en schetsen ook beelden voor de periode daarna. Afgesproken is dat 2015 gebruikt zou worden om - via brede participatie - de toekomstvisie op de 3D's vorm te geven.

De zes gemeenten in Maastricht-Heuvelland zijn opnieuw samen opgetrokken in dit traject om te komen tot een zogenaamde Toekomstagenda. Er is gekozen voor een nieuwe aanpak - de zogenaamde EVI-methodiek (Ervaren, Verbeteren en Innoveren) - die uitgaat van co-creatie aan de voorkant van het proces. Hiermee wordt vooraf breed draagvlak verkregen voor de koers. Sluitstuk van dit participatietraject betrof het bieden van formele inspraak.

Integrale aanpak 3D

Het vaststellen van de Toekomstagenda is een bevoegdheid van de gemeenteraad. Met de nu voorliggende Toekomstagenda is een nieuwe stap gezet in een integrale aanpak. De afzonderlijke beleidsplannen Wmo en Participatiewet - die expireren per 1 januari 2016 - zijn hiermee overbodig bevonden en worden opgenomen in de Toekomstagenda. Het reeds in 2014 vastgestelde beleidsplan

Jeugd 2014-2018, dat zodoende parallel loopt aan de Toekomstagenda, is zo goed mogelijk geïntegreerd en zal vanaf 2018 ook volledig opgaan in de Toekomstagenda.

Naadloze aansluiting tussen expirerende beleidsplannen en Toekomstagenda 2022.

Voorgesteld wordt om de per 1 januari 2016 aflopende beleidsplannen (en daarmee de onderliggende Verordeningen/besluiten) te verlengen tot het moment dat de Toekomstagenda in werking treedt. Dit vanuit het oogpunt van transparantie van het gevoerde beleid door de gemeente, en om eventuele bezwaarprocedures te voorkomen tegen het afgeven van beschikkingen krachtens een verordening die gestoeld is op een verlopen beleidsplan(rechtmatigheid). Een naadloze overgang van de aflopende beleidsplannen (en onderliggende verordeningen/ besluiten) naar de Toekomstagenda Sociaal Domein is zodoende van belang. Het betreft hier een bevoegdheid van de gemeenteraad. In deze raadsnota is daarom een beslispunt opgenomen met als strekking dat de gemeenteraad de vigerende beleidsplannen Wmo en Participatiewet (en daarmee de relevante verordeningen/ uitvoeringsbesluiten) verlengt tot het moment van besluitvorming over de Toekomstagenda. Ten aanzien van de Wmo gaat het dan om 1 beleidsplan, 1 verordening en 1 uitvoeringsbesluit. Bij de Participatiewet gaat het om een hele reeks aan documenten.

3. Relatie met bestaand beleid

Context en bevoegdheden

Strategische kaders

Coalitieakkoord 2014-2018 "Duurzaam, sociaal en economisch naar een kerngezond evenwicht".

Kaders Sociaal Domein

De zes gemeenteraden in Maastricht-Heuvelland hebben in 2014 de beleidskaders/-plan vastgesteld op basis waarvan ze de transformatie van het sociaal domein willen aanpakken. Het betreft hier:

- Beleidskaders Wmo 2015 (februari 2014) en addendum 2015 (november 2014; aanvulling op Beleidsplan Wmo 2012-2015 "Meer voor elkaar");
- Beleidskader Participatiewet Maastricht-Heuvelland (november 2014);
- Beleidsplan Jeugd 2014-2018 Maastricht-Heuvelland (februari 2014).

In deze kaders, die indertijd opgesteld zijn per afzonderlijke decentralisatie c.q. wet, wordt de wijze beschreven waarop gemeenten hun inwoners in staat willen stellen om naar vermogen mee te doen in de samenleving. Bij meedoen gaat het bijvoorbeeld om werken, het organiseren/uitvoeren van en deelnemen aan activiteiten en het onderhouden van sociale contacten. Wanneer een inwoner daar op eigen kracht niet toe in staat is, wordt ondersteuning georganiseerd langs vier dimensies:

- het versterken van de eigen kracht van mensen,
- de inzet van burgerkracht,
- het actief ondersteunen waar dat nodig is en
- het (tijdelijk) deels of volledig overnemen van de regie als het niet anders kan.

Wanneer we de mens centraal stellen in al ons denken en doen, is het logisch dat we kijken naar de bredere context waarbinnen de transformatie tot stand komt. Het is dan noodzakelijk integraal te werken en te denken. Het gaat dan onder meer om het verbinden van de (hierboven genoemde) beleidskaders Wmo, Participatiewet en Jeugdwet onderling met beleidskaders voor volksgezondheid, vrijwilligerswerk, passend onderwijs en ruimtelijke ontwikkeling. Maar bijvoorbeeld ook met thema's als armoedebestrijding, sporten en bewegen, verenigingen en het gemeenschapsleven.

4. Gewenst beleid en mogelijke opties

Algemeen

De "Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022" is het resultaat van een intensief samspraaktraject dat is doorlopen met inwoners van Maastricht-Heuvelland, bestuurders en raadsleden van de zes gemeenten, cliënten- en adviesraden en mensen die werkzaam zijn in het sociaal domein. Met hen is gekeken naar de *Ervaringen*, de *gewenste Verbeteringen* en de mogelijkheden om te *Innoveren* in het sociaal domein; de zogenaamde EVI-

aanpak. De laatste stap in dit proces betrof het formele inspraaktraject in de maanden oktober-november 2015. Met al deze input is in samenspraak de nu voorliggende Toekomstagenda ontwikkeld.

In de Toekomstagenda - waarin de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet integraal zijn benaderd - staat beschreven hoe gemeenten willen dat de regio Maastricht-Heuvelland er op sociaal gebied uitziet in 2022. De 'stip op de horizon' is hiermee bepaald, maar de weg ernaartoe is op dit moment nog niet duidelijk. Daarom wordt in voorliggend document (enkel) beschreven op welke manier de regio de transformatie van het sociaal domein in de jaren 2016-2018 wil vormgeven en welke actieve rol gemeenten zien voor inwoners, maatschappelijke partners en henzelf.

De Toekomstagenda geeft hiermee een beeld van de opgave voor de komende drie jaren en de doelen en concrete resultaten die onze inwoners op 31 december 2018 zullen merken. De realisatie van deze doelen kan overigens in de zes gemeenten en zelfs in de diverse buurten, kernen en dorpen, verschillen. We sluiten namelijk aan bij wat er leeft op lokaal niveau en de energie en kracht die ter plekke aanwezig is. Daarbij zoeken we elkaar op en leggen we zoveel mogelijk verbindingen tussen burgers, informele en professionele organisaties en gemeenten, zodat we van elkaar kunnen leren.

Het betreft hier een (transformatie)proces dat reeds eerder in gang is gezet en dat ook de komende jaren nog veel inzet en energie zal vergen. Het voorliggende document kent daarmee ook geen grote nieuwe beelden, maar de veranderopgave heeft vanwege het doorlopen proces meer draagvlak en energie gegenereerd.

Inhoudelijk

Rode draad

We zetten de mens centraal. We werken vanuit de leefwereld van onze inwoners en niet vanuit de wetten, regels en procedures. Dit is de rode draad in de Toekomstagenda 2022. Dit betekent dat we bij de uitwerking van beleid en de ontwikkeling van de uitvoering luisteren naar ervaringsdeskundigen. En dat we gezinnen/huishoudens eigenaar laten zijn van hun eigen integrale ontwikkelingsplan. En ook dat we de samenleving meer ruimte geven om initiatieven te ontplooiën. Onze beleidsmonitor 3D gaat inzicht bieden in de effectiviteit van de ondersteuning en dus de daadwerkelijke groei in zelfredzaamheid en participatie van mensen. Wij koersen hierbij op "meer met minder", meer zelfredzaamheid en meer participatie binnen het beschikbare budget (outcome-criterium).

Doelen

De Toekomstagenda 2022 is gebaseerd op vier doelen:

- Versterken van de individuele eigen kracht in de samenleving.
- Versterken van de collectieve eigen kracht in de samenleving.
- De burger en zijn directe omgeving staan centraal, niet het systeem.
- We blijven mensen ondersteunen die tijdelijk of permanent geen regie over hun eigen leven kunnen voeren en/of een chronische beperking hebben.

Ten eerste versterken we de individuele kracht in de samenleving. Dat doen we door in te zetten op preventie die met ervaringsdeskundigen wordt opgepakt. We zorgen ervoor dat signalen uit iemands omgeving adequaat opgepakt worden waardoor (escalatie van) problemen voorkomen worden. We ondersteunen mantelzorgers zodat zij de zorg voor hun naaste volhouden. We maken langer thuis wonen mogelijk. Mensen die nog economisch niet zelfstandig zijn, begeleiden wij naar werk en persoonlijke ontwikkeling.

Ten tweede versterken we de collectieve kracht in de samenleving. De collectieve kracht van een buurt is gebaseerd op vrijwillige inzet. Daarom omarmen en ondersteunen we burgerinitiatieven voor algemene voorzieningen in buurten, kernen en dorpen. Buurtinitiatieven die succesvol zijn, zijn gestart door inwoners zelf en worden uitgevoerd door mensen die het initiatief - vanuit hun eigen talenten en mogelijkheden - mee ontwikkeld hebben. We stimuleren vrijwillige inzet en waarderen vrijwilligers. Vrijwilligersinitiatieven brengen op een natuurlijke manier teweeg dat

mensen naar elkaar omkijken. En deze initiatieven zorgen voor het unieke 'DNA' van onze gemeente, kern, de buurt omdat ze ontstaan zijn vanuit de energie van onze eigen inwoners en niet vanuit blauwdrukken.

Ten derde stellen we in onze samenleving de burger en zijn directe omgeving centraal. En niet het systeem. Dat betekent dat bij de toegang tot hulp en ondersteuning voor huishoudens met een meervoudig ondersteuningsvraagstuk zo snel mogelijk een overzicht wordt geproduceerd van de situatie, ongeacht uit welke wetten ondersteuning nodig is. Daardoor ondervinden burgers bij hun ondersteuning geen hinder van de schotten tussen de uitvoering van verschillende wetten en gemeentelijke regelgeving. Het (zelf) maken van één plan geeft de belanghebbenden inzicht in hun mogelijkheden en problemen. Het stelt ze in staat - al dan niet met professionele ondersteuning - de regie te nemen en oplossingen te bedenken en te organiseren. Het beste plan is niet een plan waarin per definitie alle leefgebieden tegelijk worden aangepakt, maar een plan waarover mensen zelf regie kunnen voeren, omdat ze het begrijpen.

Verder is het van belang dat er per gemeente één centrale toegang is voor de meeste vormen van hulp en ondersteuning. Dat betekent tenminste dat we de uitvoering gebiedsgericht vormgeven en dat de sleutelfiguren in elk buurtnetwerk weten wie bij de gemeente de vaste contactpersonen zijn. De fysieke uitwerking kan per gemeente/buurt/kern verschillen. Ook wordt de professionele dienstverlening in het sociaal domein vernieuwd, zodat professionals weer het gevoel krijgen met de essentie van zorg en ondersteuning bezig te kunnen zijn en minder met protocollen en regels.

Tot slot blijven we mensen ondersteunen die tijdelijk of permanent geen regie over hun eigen leven kunnen voeren en/of een chronische beperking hebben. Ook voor die mensen zien, ontwikkelen en vinden we innovatie in de dienstverlening, waardoor de ondersteuning op maat en passend bij de behoeften van de betreffende inwoner en zijn/haar omgeving vorm krijgt. We continueren de ondersteuning van de meest kwetsbaren en garanderen de kwaliteit van de ondersteuning.

Het Actieplan

De concrete uitwerking van hetgeen bepaald is in de Toekomstagenda, wordt opgenomen in een onderliggend *Actieplan*, dat in een later stadium door het college wordt vastgesteld. Externe partijen (met name cliëntenraden) hebben veel belangstelling getoond voor deze nadere uitwerking. Zij worden er dan ook actief bij betrokken, zowel bij de totstandkoming als bij de uitvoering. Insprekende partijen vragen ons hierbij zorgvuldigheid vóór snelheid te laten gaan, zodat wij alert zullen zijn op een goede prioritering en fasering van in te zetten acties. Begin 2016 starten wij - in samenspraak - met het opstellen van dit Actieplan.

5. Samenwerking

De "Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022" is het resultaat van een intensief samspraaktraject dat is doorlopen met inwoners van Maastricht-Heuvelland, bestuurders en raadsleden van de zes gemeenten, cliënten- en adviesraden en mensen die werkzaam zijn in het sociaal domein.

6. Aanbestedingen

Niet van toepassing.

7. Financiën

Uitgangspunt bij het opstellen van de Toekomstagenda is dat de voorgestelde aanpak structureel binnen de beschikbare budgetten wordt uitgevoerd. De vertaling op jaarbasis vindt zijn beslag in de gemeentebegroting.

Nu de Toekomstagenda een integraal 3D-document is, is het een logische ontwikkeling om deze integraliteit ook toe te passen in de financiën. De komende periode wordt daarom gebruikt om te komen tot dit integrale 3D-budget.

8. Communicatie

De zes gemeenten in Maastricht-Heuvelland zijn opnieuw gezamenlijk opgetrokken in dit traject om te komen tot een Toekomstagenda 2022. Er is gekozen voor een nieuwe aanpak - de zogenaamde EVI-methodiek - welke uitgaat van co-creatie en draagvlak aan de voorkant van het proces. Gezien de prominente rol van deze aanpak in het proces en de relevante uitkomsten van deze werkwijze, wordt in deze paragraaf nader ingegaan op deze methodiek.

Het transitiejaar 2015 is bestempeld als periode om te *ervaren*, te *verbeteren* en te *innoveren* (EVI). Daarom hebben we in de maanden maart t/m juli 2015 samen met inwoners (vertegenwoordigers vanuit advies- en cliëntenraden), onze eigen medewerkers, medewerkers van maatschappelijke partners, raadsleden en bestuurders gesprekken gevoerd over wat zij ervaren, belangrijk vinden voor verbetering en welke innovaties zij graag zouden zien. Zij hebben hiermee de Toekomstagenda 2022 mee ontwikkeld en mee geschreven.

EVI-panels

De panels bestaan uit vier doelgroepen die betrokken zijn bij de ontwikkeling en uitvoering binnen het sociaal domein. Het gaat hierbij om de onderstaande groepen:

Inspraak- en adviesorganen; inspraakpanel

Uitvoerenden bij gemeenten, re-integratiebedrijven, (zorg)instellingen, etc.; uitvoeringspanels

Portefeuillehouders en directeurs Sociaal Domein; podi-panel

Gemeenteraden Maastricht-Heuvelland; raadspanel

Elk panel heeft in de sessies dezelfde (3) stappen doorlopen. De uitkomsten van de verschillende sessies zijn vastgelegd in verslagen, presentaties en andere documenten en kunnen door alle partijen worden geraadpleegd op onze website van het Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland (www.sociaaldomein-maastricht-heuvelland.nl).

Daarnaast zijn in de EVI-panels de belangrijkste thema's benoemd voor de transformatie in Maastricht-Heuvelland. Dit zijn (in willekeurige volgorde):

1. Preventie en vroegsignalering
2. Werk, armoede en inkomen
3. Cliënt- en mantelzorgondersteuning
4. Informele zorg
5. Voorzieningen in de buurt, gekoppeld aan burgerkracht
6. Algemene en individuele voorzieningen
7. Kanteling en innovatie
8. Koppeling van de verschillende wetten
9. Zorg en ondersteuning, thuis en in de buurt

De belangrijkste thema's en de suggesties voor verbeteringen en innovaties, zijn de basis geweest voor het bepalen van onze inzet voor de periode 2016-2018. In de Toekomstagenda komen deze thema's dan ook terug in de uitwerking van de doelen en in de resultaten die we op 31 december 2018 bereikt willen hebben.

Inspraak

Op 22 oktober 2015 heeft het college - samen met de colleges van de heuvellandgemeenten - de concept-Toekomstagenda vrijgegeven voor formele inspraak. Wij ontvingen van een groot aantal adviesorganen en partijen een reactie. Zij hebben hiermee wederom een grote klus geklaard, waarvoor de colleges hen zeer erkentelijk zijn. De reacties laten ook de grote betrokkenheid zien in onze regio. Insprekers hebben zich moeite getroost om de gemeenten te voorzien van bruikbare praktische adviezen, suggesties voor de te volgen werkwijze, maar ook waarschuwingen voor passages die mogelijk verkeerd kunnen worden geïnterpreteerd door de lezer. En door de tekstsuggesties is de Toekomstagenda die nu voorligt bovendien leesbaarder geworden. De inspraakreacties hebben evenwel niet geleid tot fundamentele wijzigingen in de Toekomstagenda (ten opzichte van de inspraakversie).

In bijgevoegd bundeldocument treft uw raad de geëvalueerde inspraakreacties aan ter kennisgeving. Deze inspraakreacties zijn tussen de zes gemeenten afgestemd. De vragen en opmerkingen vallen grofweg in vier categorieën uiteen:

- Vragen en opmerkingen die in de Toekomstagenda 2022 zijn verwerkt (**Geel** gearceerd in bijgevoegde geëvalueerde inspraakreacties);
- Vragen en opmerkingen die worden meegenomen in het vervolgproces, o.a. het Actieplan. (**Groen** gearceerd in bijgevoegde geëvalueerde inspraakreacties);
- Opmerkingen die niet zijn verwerkt of worden meegenomen;
- Opmerkingen die we voor kennisgeving aannemen.

De WMO-raad Valkenburg aan de Geul kan zich in principe vinden in de Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022, zij het wel met de aantekening dat zij samen met het College van burgemeester en wethouders van Valkenburg aan de Geul willen werken aan de verdere lokale concretisering hiervan. Zij hebben geen schriftelijk advies uitgebracht maar hebben dit kenbaar gemaakt tijdens het overleg met de Wmo-raad en de wethouder sociaal domein.

Daarnaast is de Toekomstagenda op basis van voortschrijdend inzicht aangepast, in zoverre dat het college voorstelt¹ om het moment waarop resultaten merkbaar moeten zijn, te verschuiven van 1 januari 2018 naar 31 januari 2018. Deze aanpassing is eveneens opgenomen in de Toekomstagenda.

Gezien bovenstaande vragen wij uw raad de “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022” vast te stellen

9. Afwegingen en Advies

- De “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022” vast te stellen.
- Kennis te nemen van de geëvalueerde inspraakreacties op de “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022”
- De einddatum van de vigerende beleidsplannen Wmo en Participatiewet te stellen op de datum dat de “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022” wordt vastgesteld.

10. Bijlagen

De “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022.

Het college van burgemeester en wethouders van Valkenburg aan de Geul,

L.T.J.M. Bongarts
algemeen directeur/gemeentesecretaris

Drs. M.J.A. Eurlings
burgemeester

¹ Besluit PHO d.d. 25 november 2015

De raad van de gemeente Valkenburg aan de Geul,

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders de dato 15 december 2015;

Gehoord de raadsadviescommissie Sociaal Domein de dato 25 januari 2016.

B e s l u i t :

- De “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022” vast te stellen.
- Kennis te nemen van de geëvalueerde inspraakreacties op de “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022”.
- De einddatum van de vigerende beleidsplannen Wmo en Participatiewet te stellen op de datum dat de “Toekomstagenda Sociaal Domein Maastricht-Heuvelland 2022” wordt vastgesteld.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 15 februari 2016.

De raad voornoemd,

Mr. J.W.L. Pluijmen,
griffier

Drs. M.J.A. Eurlings,
voorzitter